

Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no

Vår ref: PAL 27. januar 2009

Høring – NOU 2008:18 Fagopplæring for framtida

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening er landets største forening for akademikere. Foreningen har 51 000 medlemmer med bakgrunn innenfor teknologi og naturvitenskap, i forskjellige yrkessituasjoner og med ulike interesser. Omtrent 500 av medlemmene er tilsatt i skoleverket, som lektorer i realfag, yrkesfag og teknisk fagskoleutdanning.

Utredningen som nå er på høring foreslår en enklere overgang fra fagopplæring på videregående nivå til høyere utdanning. Tekna mener at det må bygges videre på dagens ordninger med spesielt tilrettelagte løp for å gjøre en fagarbeider studieforbereid. Y-veien, fagskoleutdanningen og individuelle realkompetansevurderinger er eksempler på dette. Ordningen med forkurs til ingeniørutdanningen bør også gjøres bedre kjent enn i dag som en inngang til høyere utdanning. Hvis høyskolene gis incentiver til å markedsføre disse forkursene bedre kan det føre til økt rekruttering til høyere utdanning av elever med interesse for realfag.

Våre øvrige kommentarer til utredningen står under de relevante kapittelhenvisningene nedenfor.

Kap. 6.2 Raskere omstilling i utdanningssystemet

Kap. 6.2.3 Forslag til tiltak.

Tekna er enig i de tiltakene som foreslås. Spesielt viktig er det at fylkeskommunen kartlegger utstyrssituasjonen på de videregående skolene og at denne kartleggingen følges opp med økte økonomiske ressurser til fylkeskommunen for å sikre at utstyr og undervisningsmateriell er oppdatert. Mange skoler bruker i dag gammelt utstyr som vanskeliggjør en undervisning i tråd med læreplaner og med situasjonen i arbeidslivet.

Kap. 6.3 Tiltak for at flere skal gjennomføre videregående opplæring

Kap. 6.3.7 Forslag til tiltak.

Gjennomføring

Tekna er enig i at det må iverksettes tiltak for å redusere frafallet i videregående opplæring. Det er en nødvendighet med gjennomføringskart for å få oversikt over frafallet i videregående skole. Tekna er også enig i at det bør etableres møtearenaer mellom skolene og bedriftene, men er skeptisk til at dette skal være forpliktende.

Yrkesretting

Tekna er uenig i at alle skoler bør ha tilbud om ungdomsbedrift. Ungdomsbedrift er kun en metode for å lære entreprenørielle ferdigheter. Entreprenørskap kan settes på timeplanen på flere andre måter, og det bør være opp til faglærer å velge hvilke metoder som skal brukes. Entreprenørskap er integrert som en del av de aller fleste av dagens læreplaner på yrkesfag. Tekna er spesielt opptatt av yrkesretting av fellesfagene. Slik det er i dag er noe av årsaken til svake resultater i fellesfagene manglende yrkesretting. Vi støtter derfor forslaget om at det skal stilles krav i forskriften til Opplæringslova eller i læreplanene om at opplæringen skal yrkesrettes i fellesfagene i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene og at dette skal tilpasses lokalt.

Tilgang på læreplasser

Tekna er enig i at det skal arbeides med å lage en samfunnskontrakt om forpliktelser til å opprette læringsplasser slik vi hadde ved innføringen av Reform 94. Men det er viktig at det ikke utdannes flere enn det samfunnet har behov for og at det derfor må tas hensyn til bedriftenes behov fremfor elevenes ønsker ved dimensjonering av elevplasser.

Tekna er skeptisk til en lovfestet rett til læreplass. Det kan virke motiverende med en viss konkurranse om læreplassene, og det er en fare for dårligere kvalitet hvis absolutt alle skal få tildelt læreplass. Vi ser på ”vg3 i skole” og ”to års yrkesfaglig opplæring” for de som ikke får læreplass som en uheldig løsning både pga manglende kontakt med næringslivet og pga utfordringer med å lage et tilfredsstillende program på skolen. En annen utfordring med lovfestet rett til læreplass er at dette over tid ”vil slite på” lærebedriftene som blir forpliktet til å ta i mot for svake og/eller umotiverte elever selv om de skulle få ekstra tilskudd for slike elever.

Tekna er positive til en strategi for læreplasser i offentlige og kommunale virksomheter. Tekna er også positive til at det utvikles flere kryssløp, dette kan være positivt både for de elevene som ikke får læreplass og for de som har valgt feil studieretning.

Kap. 6.4 Bedre muligheter for å bygge videre på fag- eller svennebrev

Kap. 6. 4.6 / 6.4.7 Generell studieforbereidhet / forslag til tiltak

Tekna er kritiske til forslaget om at fullført videregående opplæring uavhengig av studieprogram skal gjøre elevene generelt studieforbereidte. Tekna ser heller ikke at utvalget har gitt tilstrekkelige faglige argumenter som støtter et så radikalt forslag. Tekna støtter utvalgsmedlem Per Aahlins standpunkt.

Tekna er enig i at arbeidslivet vil etterspørre høyere kompetanse i framtida, og at det vil være behov for både mer spesialisert kompetanse og mer breddekompetanse. Det er derfor viktig å sørge for gode overgangsmuligheter for fagarbeidere med fagbrev som med en påbygging til høyere utdanning gir en kompetanse som vil bli stadig mer etterspurt i arbeidslivet. Høyere utdanning er nødvendigvis basert sterkt på teoretiske kunnskaper som man ikke automatisk opparbeider seg i et fagbrev. Tekna mener at det er mange veier å gå for å gjøre en fagarbeider studieforbereid:

- Individuelle løsninger, hvor man utfra en realkompetansevurdering kan finne ut hvilke emner man må ha fordypning i;

- Y-veien, spesielt tilrettelagte løp;
- Fagskoleutdanning.

Tekna vil spesielt fremheve fagskolen som den naturlige veien fra fagbrev til høyere utdanning. Fagskolen, spesielt den tradisjonsrike tekniske fagskolen, har læreplaner tilpasset fagbrev-utdanningen. Og flere fagskoler har med avtaler med høyskoler og universiteter sørget for at fagskoleutdanningen gir studiepoeng i høyskolesystemet. Tekna støtter at fagskoletilbud som bygger på fag- eller svennebrev skal gis offentlig finansiering.

Tekna frykter at forslaget om generell studieforberedthet vil føre til at man får høyere strykpersent innen høyere utdanning. Vi viser blant annet til rapport fra NOKUT 2008 om det store frafallet i ingeniørutdanningen som tilskrives studentenes svake matematikkunnskaper fra videregående skole. Også innen andre studier ser man høy strykpersent. Dette tilsier at kravene til generell studiekompetanse heller bør skjerpes, og slett ikke fjernes. Tekna mener det er uansvarlig overfor enkeltindividet å legge opp til en ordning der man kan få opptak til en utdanning som skolesystemet ikke har foreberedt en på. Et år i høyere utdanning har store økonomiske kostnader for den enkelte (normal 85 000 kr i studielån pluss bortfall av ordinær inntekt), dette er en stor økonomisk belastning som kan få langsiktige konsekvenser dersom man ikke får noe igjen for den.

Tekna er bekymret for at utvalgets forslag kan senke kvaliteten i høyere utdanning dersom det gjennomføres. Utvalget argumenterer for at universitetene og høyskolene i større grad bør ta utgangspunkt i studentenes forutsetninger og tilpasse seg en studentmasse med mer varierende teoretisk kompetanse. Tekna er enig i at en variert teoretisk bakgrunn kan være positivt, men at dagens situasjon i utdanningssystemet påkaller tiltak som først og fremst hever nivået på grunnleggende teoretisk kompetanse.

Kap. 6.7 Lærere og instruktører i fag- og yrkesopplæringen

Kap. 6.7.5 Forslag til tiltak

Tekna er positive til forslaget om å utvikle ulike tilbud for yrkesfaglærerutdanninger og til at det utvikles bachelorstudier for yrkesfaglærere i alle utdanningsprogrammer. Hvis det utvikles bachelor- og masterstudier i alle utdanningsprogrammer, vil skolen trolig etter hvert få en større andel yrkesfaglærere uten fagbrev; altså lærere som har studiekompetanse som søker seg inn på slike høyskolestudier. Vi mener det er viktig med insentiver for at en stor del av framtidens yrkesfaglærere har fagbrev i kombinasjon med en god teoretisk bakgrunn.

Vennlig hilsen

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening

Kåre Rygg Johnsen
generalsekretær